

'Laat afvalrecycling niet aan de markt over'

De recycling in ons land staat onder druk. Door overcapaciteit aan ovens wordt het steeds goedkoper afval te verbranden in plaats van het te recyclen. Tijd dat de overheid de regie overneemt op de afvalmarkt, stelt professor Ernst Worrell, hoogleraar Energie, Grondstoffen en Technologische Verandering aan de Universiteit Utrecht. 'Wat we hebben opgebouwd heb je zo weer om zeep geholpen.'

Recycling van afval is beter dan het te verbranden, bevestigde Worrell afgelopen najaar in zijn onderzoeksrapport *Saving materials*. Ook al wordt er energie en stadswarmte gewonnen uit de ovens, recycling is veel beter voor het milieu. Een voor de hand liggende conclusie, maar concrete betrouwbare cijfers om die stelling te beargumenteren waren er tot voor kort nauwelijks. Wat vooral duidelijk werd uit het onderzoek is dat we in Nederland nog flink meer kunnen besparen op onze CO₂-uitstoot en ons energieverbruik door beter te recyclen. 'Daar is nog veel potentieel voor. Maar dat gaat niet zonder betere wet- en regelgeving,' aldus Worrell.

Wat schort er aan het huidige beleid?
'Het huidige afvalbeheersplan (LAP2) realiseert eigenlijk nog helemaal niks van het potentieel dat wij laten zien in ons onderzoek. Allereerst is er nauwelijks toezicht op wat er allemaal in de verbrandingsinstallaties verdwijnt. Er gaat te veel recyclebaar materiaal de oven in. Verder zijn de doelstellingen vooral gericht op kwantiteit in plaats van kwaliteit. Recycling is niet goed gedefinieerd. Dus al het plastic dat wordt gerecycled en terugkomt in laagwaardige producten, zoals bierpaaftjes, telt ook mee. Zo haal je niet het potentieel voor hoogwaardige recycling eruit. En dat is zonde natuurlijk.'

Hoe haal je die dan eruit?
'Wil je de CO₂-uitstoot verder reduceren, moet je je meer richten op

hogere kwaliteit recycling. Daarvoor heb je puur en zuiver materiaal nodig. Dan pas kun je echt grondstoffen, die uit het milieu worden gewonnen, vervangen. Een petfles wordt weer een petfles, een stuk papier weer een stuk papier. Als je van die petfles alleen nog maar plastic bankjes of speeltoestellen kunt maken, vervang je geen primaire kunststof. We moeten ons best doen om die afvalstromen zo zuiver mogelijk te verzamelen. Daarvoor heb je een goede infrastructuur nodig en een regelgeving die dat aankan.'

Moeten we de huidige wet- en regelgeving daarvoor veranderen?

'Ja. Door aanpassing van wet- en regelgeving kunnen we de kansen en de waarden van recycleproducten verbeteren. De huidige afzetmarkt kan bijvoorbeeld veel beter. Aan de ene kant door meer kwaliteitseisen te stellen aan de sector. Bijvoorbeeld dat verpakkingsmateriaal voor een bepaald percentage uit gerecycled materiaal bestaat. Aan de andere kant moeten we de kwaliteit van het recycelaat garanderen. Daarmee moet een norm voor komen. Recycelaat van gemengd plastic is veel minder waard dan dat van puur pet. Er kunnen geen goede toepassingen mee worden gedaan. Dat is voor mij bijvoorbeeld een reden om sceptisch te zijn over het concept nascheiding.'

Goede inzameling is dus cruciaal. Hoe moet dat straks als het Afvalfonds, waaruit gemeenten deels worden betaald voor hun afvalverwerking, wordt afgeschaft?

'Recycling lijkt geen prioriteit van dit kabinet en dat vind ik kwalijk. We zijn al zo ver gekomen om iets op te bouwen met de gescheiden inzameling van afval. Gedragsverandering in de samenleving kost veel tijd. Je hebt het echter zo weer om zeep geholpen. Dat is een angst die ik heb, nu dit kabinet het dossier zo op zijn beloop laat. De bereidheid van de consument om in te zamelen verdwijnt, als hij erachter komt dat er nauwelijks iets goeds wordt gedaan met die inzameling. Juist de overheid moet de randvoorwaarden bewaken die wij aan de markt stellen.'

Hoogleraar Ernst Worrell: 'Als je door goede inzameling voor hoge kwaliteit recycelaat kunt zorgen, is het goedkoper voor een bedrijf om er hoogwaardige toepassingen mee te maken.' Foto: Jan Lankveld

Wat bedoel je?

'De prijs van een product of markt wordt bepaald door de eisen die wij als samenleving eraan stellen. Zo stellen we bijvoorbeeld allerlei veiligheidseisen aan een auto, om zo het aantal verkeersdoden te verminderen. Minder veilig accepteren wij niet als samenleving. Hetzelfde geldt voor voedselveiligheid en zou moeten gelden rond afval en milieu. Over hoe met ons afval wordt omgegaan. En dat is de rol van de overheid. Zij moet het niet overlaten aan de markt zoals nu het geval is. Nee, het is juist haar verantwoordelijkheid om die randvoorwaarden te bepalen. Daar hebben we toch de overheid voor benoemd? Als er niet bereikt wordt wat de maatschappij wil, dan is er iets mis met de markt.'

En de maatschappij wil recyclen?

'Als ik nu kijk naar het redelijke succes van de plastic containers van Nedvang, ook al is het nog niet waar het moet zijn, dan concludeer ik dat consumenten afval willen scheiden.'

Hoe kan de overheid hen dan tegemoet komen?

'In ieder geval door een goed inzamelsysteem op te zetten, zoals eerder is gebeurd met glas en papier. Verder moet er misschien wel een heffing komen op het verbranden van afval.

Als het afval verbranden zo goedkoop is door overcapaciteit en de samenleving dat niet wil, moeten we misschien kiezen voor zo'n heffing. We hadden een heffing op het storten van afval. Waar we uiteindelijk naartoe willen is naar meer *design for recycling*. Hoe ontwerp je een product zodat het later makkelijker te hergebruiken of recyclen is? Daar wordt steeds meer mee gedaan. Vroeger zat het elektrisch apparaat dat je kocht, ingepakt in piepschuim. Dat recyclet vrijwel niemand. Nu zit het steeds vaker verpakt in gevormd karton, dat gewoon de papierbak in kan. Er is niet één instrument dat het antwoord biedt, maar een samenspel van factoren. Dat moet

je goed ontwerpen, en juist daar ontbreekt het aan regie.'

Biedt recycling bedrijven nieuwe kansen?

'Feit is dat we wereldwijd maar blijven consumeren. De druk op grondstoffen neemt alleen maar toe, ze worden steeds meer strategisch goed. Als je door goede inzameling voor hoge kwaliteit recycelaat kunt zorgen, is het goedkoper voor een bedrijf om er hoogwaardige toepassingen mee te maken, die primaire grondstoffen vervangen. Daardoor krijgen ze meer waarde in de markt. Schone stromen zorgen voor goede toepassingen. Een goede inzamelingsstructuur bepaalt dus mede de marge van een bedrijf. Ook daar is dus weer een rol weggelegd voor de overheid. Als je die industrie wilt hebben in Nederland, moet je dus werken aan zo'n structuur.'

Pieter Verbeek

COLUMN

Politiek in alle Staten

Een kabinet kan natuurlijk altijd ten val komen, maar als op 2 maart genoeg mensen op VVD, PVV en CDA stemmen, dan zit de regeringscoalitie tot 2015 getalsmatig goed met een meerderheid in de beide Kamers. Op die datum worden de Provinciale Staten gekozen, die op hun beurt eind mei gezamenlijk de 75 leden van de Eerste Kamer kiezen. Dat is overigens een formaliteit, omdat de Statenleden langs partijlijnen stemmen.

Aan de politieke samenstelling van zowel de Eerste Kamer als elk van de twaalf Provinciale Staten zitten wij vanaf 2 maart aldus voor vier jaar

vast. Wij doen dat in Nederland zo omdat in 1848 op voorstel van minister Donker Curtius deze getrapte verkiezing in de Grondwet is opgenomen. Sindsdien heeft niemand eraan gedacht dat daaruit te schrappen, en dus blijven we dit maar gewoon zo doen.

Hoe anders gaat dat in zijn werk in Duitsland. Daar belooft 2011 een *Superwahljahr* te worden. In maar liefst zeven *Bundesländer* worden verkiezingen voor de parlementen gehouden. Elke nieuw gevormde *Landesregierung* heeft daarna rechtstreeks invloed op het regeringsbeleid: afhankelijk van het inwonertal brengt zij namelijk

drie tot zes stemmen in in de Duitse Eerste Kamer, de *Bundesrat*.

Grondwettelijk is voorgeschreven dat die stemmen per *Bundesland* alleen en bloc kunnen worden uitgebracht. De coalitie van CDU/CSU en FDP heeft op dit moment slechts 31 'zekere' van de totaal 69 stemmen daar, en is dus nu al afhankelijk van de oppositie. Als de oppositie het in het hele land in haar bol zou krijgen, dan moet de doorslaggevende stem komen van die deelstaatregeringen waar CDU en/of FDP wel in deelnemen, maar dan samen met oppositiepartijen. De regering in Berlijn moet daarmee dan gaan onderhandelen. Aldus is er een

directe band tussen de regeringen in de deelstaten en de bondsregering, dus de regering van heel Duitsland. Kom daar in Nederland eens om! De meeste gedeputeerden zullen wel eens een bewindspersoon ontmoeten, maar de excellenties uit Den Haag zouden vreemd opkijken als zij voor hun voortbestaan van hen afhankelijk zouden zijn. Helpen zou het overigens wel, bijvoorbeeld als er weer eens een Haagse bezuinigingsmaatregel wordt afgewenteld in de richting van de twaalf provinciehuizen. Staatssecretaris Bleker zou zich dan wel drie keer bedenken alvorens hij het zou aandurven om de gedeputeerden blijmoedig uit te leggen dat het werken aan de Ecologische

Hoofdstructuur stopgezet wordt wegens geldgebrek. Wij kunnen nog wel wat leren van onze Oosterburen.

Peter Bootsma

De auteur is raadslid voor D66 in Leiden en onderzoeker aan de Universiteit Maastricht.